

Syre

*”Vilka är politiker-
na och byråkra-
terna att säga att
statens scener har
större värde för oss
medborgare?”*

Lennart Fernström
Glöd – Ledare

Franska bönder som anammar permakultur • Zoom 12–17

Odling närmare naturen

GLÖD Under ytan: Afghanistan är inte säkert • Unni Drougge om kulturens nya själv censur
RADAR ”Förbjud kärnvapen” • Kritik mot ny flygreglering • Urfolk kämpar mot oljeledning
ENERGI Kreativitet runt normer med Liv Elf Karlén • En syl i vädret om verbpartiklar • Korsord

Befria kulturen från staten

I den lilla bubbla som består av Sveriges journalist- och kulturelit har det de senaste veckorna stormat runt världskulturmuseernas chef Ann Follin och hennes förslag på hur museerna kan utveckla sin verksamhet. Redan dagen innan förslaget presenterades gick Svenska Dagbladet-journalisten Ola Wong till angrepp mot det. Wong varnade för en kulturpolitik som går vilse i postkolonialt normkritiskt tänkande och jämförde den med kulturrevolutionen i Kina. Han hävdade att regeringen vill använda museer som ideologiskt verktyg mot Sverigedemokraterna och varnade för att det riskerar att kratta manegen åt högerpopulismen.

Det är inte helt lätt att förstå hur han lyckades dra de slutsatserna utifrån dokumentet, men tändstickan var förd till det bensindränkta bålet och snart var lågorna höga och temperaturen het. Birgitta Ohlsson, P J Anders Linder, Åsa Linderborg, Amanda Björkman, Anna Dahlberg med flera hängde på Wong och slängde mer bränsle på brasan. Flera av dem uppenbarligen utan att ha läst det förslag som diskussionen handlade om, enbart utifrån Wongs text. Sedan kom motelden, Fredrik Virtanen på Aftonbladets kultursida, Per Wirtén på Expressens kultursida, Rakel Chukri på Sydsvenskan kultursida och så vidare.

Hur kan ett förslag angående en verksamhet som bara några procent av befolkningen besöker få ta en stor del av den offentliga debatten? Varför är det så intressant vad Follin skriver, kan inte Follin och hennes kollegor få utforma sin verksamhet bäst de vill? Kulturen ska väl ändå vara fri?

Ja det kan en tycka, men det är tyvärr alltför liten del av vår kultur som är fri. En stor del är statligt eller kommunalt styrd. Follins skrivelse var inte till hennes medarbetare eller någon fristående styrelse för museet utan till kulturdepartementet och kulturministern. Det är regeringen som fördelar pengarna och beslutar om regleringsbrevet som styr de statliga kulturverksamheterna. Därmed har de också makten över vilken kultur som ska delges befolkningen.

Att det är problematiskt att ha en statligt eller kommunalt styrd kultur blir uppenbart när vi tittar på mer auktoritära, mindre demokratiska länder. Där kan vi se hur kulturen

Regeringen har i praktiken rivit upp planeringen av höghastighetståg och gett sundare tågsatsningar högre prioritet.

Regeringen har i gett försäkringskassan i uppdrag att hålla ner antalet timmar inom assistansersättningen men tar inget ansvar för konsekvenserna.

I en sund demokrati ska kulturen varken vara beroende eller styras av staten. På bilden en tavla där bilder på svenska konstnärer skapar en bild av kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke.

används för att styra folks värderingar. När vi tittar på vårt eget land förblindas dock alltför många av tron på den goda staten som hjälper oss att bli duktiga, medvetna och bildade medborgare. Men även för dem som köpt den, i stora delar naiva, bilden bör det faktum att alltmer auktoritära idéer tar över vårt samhälle stämma till eftertanke. Även om en ser dagens stat som god, hur säkert är det att den är det 2025? Det är ingen slump att SD nu för första gången prioriterar kulturfrågorna. De har nått stora delar av sina mål med flyktningpolitiken, nu gäller det att stärka de nationalistiska värderingarna. Och för att göra det är en kultursektor som styrs av staten och kommunerna viktig.

Men det är inte bara ur ett demokratiskt och frihetligt perspektiv som statens styrning av kulturen bör kritiserars. Det är också en politik som till stora delar tar från dem som har minst och ger till dem som har mest. Varje besök på Kungliga Operan i Stockholm subventioneras med cirka 1500 kr. En opera som bara besöks av någon procent av befolkningen, men en grupp som i genomsnitt tjänar betydligt mer än befolkningen i stort.

Det är också en omfördelning från landsort till stad. 13 av de 18 statliga museerna som till en kostnad på 1,5 miljarder drivs och har gratis entré ligger till exempel i Stockholm. Alla betalar, stockholmarna kan plocka ut.

De sammanlagda offentliga utgifterna för kultur uppgår till drygt 25 miljarder kronor

per år. Det är bra satsade pengar om vi jämför med till exempel 50 miljarder till militären, 50 miljarder till subventioner av miljöfarlig verksamhet, över 100 miljarder på Jas-plan, 30-60 miljarder på "Förbifart" Stockholm och så vidare.

Men även om politiker använder våra pengar till betydligt värre saker än kultur finns det ändå skäl att ifrågasätta varför de ska bestämma vilken kultur 2500 kronor per person och år ska gå till. Varför ska Operan och några få andra statliga institutioner få stora pengar, medan fria och ofta systemkritiska teatergrupper inte får något alls eller bara symboliska bidrag? Vilka är politikerna och byråkraterna att säga att statens scener har större värde för oss medborgare?

Och varför ska till exempel idrotten, med betydligt fler deltagare, få klart mycket mindre statliga pengar än de nationella scenerna och museerna? Varför inte istället dela ut de 2500 kronorna per år till var och en av oss? Det skulle räcka till en och en halv biljett på Operan för Marcus Wallenberg, men betydligt fler fotbollsträningar för Ida. Men framför allt skulle de befria kulturen från staten. Det är den värd.

Lennart Fernström
lennart.fernstrom@tidningensy.se

Omslagsfoto: Frederick Sauvadet

The screenshot shows the homepage of the Swedish Government website (regeringen.se). The header includes the Regeringskansliet logo and navigation links. A search bar is prominently displayed. Below the search bar, there are three main sections: 'Sveriges regering', 'Regeringens politik', and 'Så styrs Sverige'. The main content area features a large heading 'Afghanistan - avrådan' (Afghanistan - advisory). Below this, a paragraph states: 'Med anledning av säkerhetsläget avråder Utrikesdepartementet tills vidare från alla resor till Afghanistan.' (Due to the security situation, the Ministry of Foreign Affairs advises against all travel to Afghanistan for the time being). Another paragraph mentions: 'Ursprungligt beslut om avrådan togs den 10 februari 2006. Avrådan gäller tills vidare.' (The original decision on the advisory was made on 10 February 2006. The advisory applies until further notice). To the right, there are two sidebars. The first sidebar is titled 'Reseinformation från ambassaden i Kabul' (Travel information from the embassy in Kabul) and contains a link 'Reseinformation om Afghanistan'. The second sidebar is titled 'UD avråder från resor' (UD advises against travel) and contains two links: 'Länder som UD avråder från resor till' (Countries that UD advises against travel to) and 'Vad innebär en avrådan?' (What does an advisory mean?). At the bottom, it says 'Publicerad 17 december 2014 · Uppdaterad 20 februari 2015'.

The screenshot shows the homepage of the Sydsvenskan newspaper website. The header includes the Sydsvenskan logo and navigation links. A search bar is prominently displayed. Below the search bar, there are several sections. The main section features a large headline: 'Tusentals afghaner skickas ut ur Sverige efter nytt avtal' (Thousands of Afghans are sent out of Sweden after a new agreement). Below the headline, a paragraph states: 'Regeringen har ingått ett avtal med Afghanistan som innebär att tusentals afghaner kommer att skickas tillbaka till sitt hemland. "En stor framgång för Sverige", säger migrationsminister Morgan Johansson.' (The government has entered into an agreement with Afghanistan which means that thousands of Afghans will be sent back to their home country. "A great success for Sweden", says migration minister Morgan Johansson). To the left of the paragraph, there is a small profile picture of Olle Lönnaeus and a link 'FOLKSIDEN'. Below the paragraph, there is a large photograph of a man, likely Morgan Johansson, looking down.

Afghanistan är inte säkert

Tidigare har de flesta flyktingar från Afghanistan fått stanna i Sverige. De flesta är hazarer och svårt utsatta i hemlandet. Men nu, med den nya hårda flyktingpolitiken, ska de flesta skickas tillbaka. För detta finns inget försvar, skriver Lotta Hedström, Hans Linde och Dr Wais Djallalzada på dagens Under ytan.

Lotta Hedström, före detta riksdagsledamot och språkrör (MP), familjehemsförälder

Dr Wais Djallalzada, Faroe Sverige

Hans Linde, riksdagsledamot, (V)

- **EN 14-ÅRIG** flicka dödades och två 9-åriga flickor skadades, träffade av en raket i Kunduz
- Fem afghanska soldater dödades
- Utländska trupper dödade sex soldater i Farah
- FN fördömer dödande av 19 civila
- Afghanska flyktingar i Pakistan känner av stigande spänningar i området
- Afghanska trupper dödar 52 militias i södra landsändan
- Afghantrupper dödade 11 militias i Ghazni-provinsen
- Fem officerare och en polis dödade i Farah-provinsen av explosivt material på vägen.

Detta är ett axplock ur två dagars aktuell nyhetsrapportering från Afghanistan. Den 7 oktober är det 15 år sedan de amerikanska styrkorna började bomba mot talibanerna och al-Qaida i Afghanistan, men det känns som om vi är tillbaka på ruta ett, då 30 procent av landets yta åter kontrolleras av talibanerna.

Våldet eskalerar

Våldet eskalerar i dag i Afghanistan, blir allt grövre och sprider sig till allt fler provinser. Det är tydligt att ISAFs strategi för att skapa fred inte har varit framgångsrik. Betongbarriärer mot självmordsattacker växer sig allt högre runt ambassader och regeringsbyggnader i Kabul och hela gator är blockerade för allmänheten. Affärsfolk lämnar landet och säljer av sina tillgångar. Tusentals afghaner har blivit arbetslösa och många biståndsprogram har stängts ner. Länder som deltog i de forna Nato-ledda Isaf-styrkorna har helt bakvänt resonerat att "om vi inte är militärt aktiva ska vi inte heller ge bistånd". Givarna har långt ifrån levt upp till sina biståndslöften och biståndets kvalitet har varit varierande. Till exempel har sammanblandningen mellan civila och militära insatser minskat biståndets möjligheter att göra skillnad och landet förblir ett av världens absolut fattigaste länder. Fler än 10 miljoner människor lever under fattigdomsgränsen och tre fjärdedelar är ännu illiterata enligt Världsbanken.

empel har sammanblandningen mellan civila och militära insatser minskat biståndets möjligheter att göra skillnad och landet förblir ett av världens absolut fattigaste länder. Fler än 10 miljoner människor lever under fattigdomsgränsen och tre fjärdedelar är ännu illiterata enligt Världsbanken.

"Stora skaror av hazara-familjer flydde under taliban-eran till Pakistan och Iran och talibanerna har fortsatt gjort sig skyldiga till kidnappningar och mord på hundratals hazarer under 2000-talet."

Bara under 2015 förlorade 100 000 barn i Afghanistan sin möjlighet att få en utbildning på grund av att hot och våld tvingar skolor att stänga. En av de saker omvärlden ändå kunnat glädjas åt har annars varit att antalet barn i skolor har ökat rejält sedan 2001 och att det numera är 40 procent flickor. Men enligt FN-organet Unama har hoten mot skolor och utbildningar ökat med 110 procent de senaste tre åren. Svenska Afghanistan-kommittén och andra organisationer i landet vädjar nu om bättre skydd för utbildningsinstitutioner för att dessa framsteg ska kunna säkras. FN varnar för humanitär kris och vädjar nu om 152 miljoner dollar i akut katastrofhjälp.

Rapporten om den här ytterst oroväckande utvecklingen i Afghanistan presenterades i samband med den stora utvecklingskonferensen om Afghanistan i Bryssel den 5 oktober. Svenska regeringar och myndigheter är således fullt medvetna om hur säkerhetsläget fullständigt kollapsat i landet sedan 2014. Men medan svenska Migrationsverket uppen-

Foto: Mossad Housain/AP/TT

Minnesstund i Kabul för sju hazarer – fyra män, två kvinnor och ett barn – som hittades halshuggna i november 2015. Hazarerna är utsatta för intensiv förföljelse i Afghanistan.

barligen bedömer landet som säkert, avråder UD helt från resor för svenskar då säkerhetsläget är ”mycket farligt, oberäkneligt och snabbt föränderligt”!

25 000 skickas ”hem”

Under de gångna tre åren har de extrema sunni-muslimerna i Taliban gått på offensiven på landsbygden och hotat att ta över provinssiella huvudstäder och bomba i Kabul. De är oblygt stödda av Pakistan och på väg att uppnå full kontroll mot den pakistanska gränsen. Därmed hoppas de kunna utropa sitt islamiska emirat.

Under deras styre 1996-2001 var särskilt hazara-minoriteten ytterst utsatt. Denna folkgrupp som på grund av sin shia-muslimska tro och sitt mongoliska ursprung är förtryckt och anklagade för landsförräderi av sunni och majoritetsbefolkningen. Betraktade av Taliban som underlägsna, otrogna och främlingar. Stora skaror av hazara-familjer flydde under taliban-eran till Pakistan och Iran och talibanerna har fortsatt gjort sig skyldiga till kidnappningar och mord på hundratals hazarer under 2000-talet. Sedan Taliban tog över Kunduz igen förra hösten har de flesta afghaner tappat förtroende för att deras regering kan skydda dem. Tusentals civila familjer flyr om igen för att undvika dessa strider, eller så förenar de sig med de allt större flyktingskaror som ännu försöker ta sig till Europa. Så

sent som i juli i år blev minst 80 personer i en pro-hazara-demonstration i Kabul dödade i en bombattack där IS tog på sig skulden.

Detta är skälet till att unga hazara-pojkar i desperation försöker finna en fristad i Europa och Sverige. Hela 70 procent av de ensamkommande flyktingbarn som kom till Sverige i fjol beräknas tillhöra just folkgruppen hazara. Från början fick under år 2013 hela 60 procent av alla de asylsökande afghanerna också uppehållstillstånd i Sverige, men i år har siffran sjunkit till 20 procent. Hittills under 2016 har 727 människor utvisats till Afghanistan, varav 169 barn och 558 vuxna.

Intentionen från Migrationsverket är nu att sända tillbaka de flesta flyktingarna till Afghanistan, även de som kommit från Pakistan eller Iran. Runt 25 000 unga, företrädesvis hazarer, kommer troligen att skickas ”hem” till i bästa fall ett ingenting i fattigdom och hemlöshet. I värsta fall direkt till död eller grov förföljelse.

För detta finns inget försvar för en regering som vill kalla sig en ”humanitär stormakt”.

Flyktingkonferens

I mitten av september samlades många bekymrade afghanska flyktingorganisationer i Europa, Federation of Afghan Refugee Organizations in Europe, Faroe, i Göteborg på konferens under temat ”Det europeiska asylsystemets kris”. I ett brev till respektive regering

ingar pekade Faroe på att säkerhetssituationen så drastiskt försämrats att de stundande återförvisningarna står i direkt strid med Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, FNs flyktingkonvention och Barnkonventionen.

Istället bör EU öppna för legala vägar in i våra länder för att minska dödligheten längs farliga och illegala flyktvägar. Dessutom betonade Faroe det orimliga i att behöva vänta i år på besked om uppehållstillstånd. Det leder till stor frustration och trauma. Tusentals unga försvinner från sina flyktingförläggningar av rädsla att deporteras. Kriminella ligor och trafficking lurar runt hörnen på de utsatta och skyddslösa flyktingarna.

Istället bör intensifierat fredarbete och stopp av vapenexport till Afghanistan stå på europeiska länders politiska agendor, vid sidan av fortsatt utvecklingsbistånd, betonar Faroe.

Ge afghanerna flyktingstatus och uppehållstillstånd och sätt stopp för en massdeportation!

Förmå afghanska regeringen att garantera säkerheten i landet, framför allt för hazarer, de i dagsläget mest utsatta.

Lotta Hedström, före detta riksdagsledamot och språkrör (MP), familjehemsförälder

Hans Linde, riksdagsledamot, (V)

Dr Wais Djallalzada, Faroe Sverige

Foto: Marco Ugarte/TT

Små barns formbara hjärnor gör att de lär sig cykla mycket fortare än vuxna. Ett spektakulärt exempel kan man se på "Smarter every day backwards brain bicycle" på Youtube, skriver Henning Åström.

Debatt:
Adhd

Hjärnan är formbar

DEBATT Till att börja med vill jag säga att jag tycker Attention gör ett bra jobb. Debatten i Syre visar den laddning som finns kring adhd, och hur det kan leda till misstänklighetsgörande. Som så ofta kommer det att handla om "samhällsfrånvänd ansvarsbefrielse" eller skuld när miljöns påverkan nämns. Det visar på ett väldigt snävt perspektiv, tyvärr i linje med hur människor förväntas tänka i ett samhälle där var och en är sin egen och sina barns lyckas smed.

Vi verkar kunna enas om att "en genetiskt betingad sårbarhet" finns med bland orsakerna till adhd. Då måste vi fundera kring detta med sårbarhet. Det kanske inte är givet att en person med sårbarhet utvecklar adhd?

Inom modern hjärnforskning är utgångspunkten att hjärnan är plastisk. Ju yngre vi är desto mer plastisk, formbar och öppen för inlärning tycks hjärnan vara. Ett barn lär sig exempelvis språk med en oöverträffad lätthet, även motoriska färdigheter som att cykla lärs betydligt snabbare. Även vuxnas hjärnor är formbara och det kan ge negativa konsekvenser. Det är i PIs program Kropp & själ jag hör att en vuxens hjärna kan få skador av långvarig stress, något jag själv har erfarit. Skadorna påverkar bland annat kognitionen och kallas utmattningssyndrom. Det kan finnas en tidigare sårbarhet men skadorna är uppenbart inte medfödda.

Därför är det svårt för mig att få ihop bilden när Attention i Syre #93 totalt avfärdar psykosociala faktorer. Att det inte finns belägg för psykosociala faktorer, vilket Anki Sandberg påstår, har jag svårt att tro. Det är lätt att hitta etablerade forskare som diskuterar detta, bland annat på KI och i Socialmedicinsk tidskrift. Det är med andra ord inte Vaken.se det handlar om. Det är tråkigt

att värdeladdade begrepp som "dålig uppfostran" ska behöva bemötas. Sandberg gör det av vana trots att det inte nämnts i denna debatt. Hon avfärdar även stress och trauma - varför? Är forskningen så pass komplett? Vad är stress och trauma för ett barn och hur påverkas deras plastiska hjärna av det?

Den moderna hjärnforskningen är i sin linda. Vi vet dock att vi är födda och reagerar olika. Det som är ett trauma för en person behöver inte vara det för en annan. Att vara öppen för att till exempel separationer, kränkande behandling och trygghetsförlust kan få långtgående konsekvenser får inte innebära att vi kastar skuld på föräldrar. Vi måste utgå från att föräldrar älskar sina barn och vill deras bästa. Livet kan ändå vara för svårt för föräldrar och barn.

Det bör därför finnas en större beredskap och stöd i samhället.

Attentions informationsarbete är värt all heder och vi bör glädjas åt framgångarna. Vi bör stödja dem i kampen för att skola, vård och arbetsmarknad kan anpassas till olika funktionsvariationer. Att vara öppen för att psykosociala faktorer kan spela roll för utvecklandet av neuropsykiatriska funktionsvariationer som adhd kan leda till ett toleranter samhälle med större beredskap. Livet underlättas för alla och vem vet, kanske leder det till färre personer med adhd? Även om dessa personer är lika underbara som alla vi andra och bidrar med berikande mångfald finns det mycket lidande att minska samtidigt som vi vinner stabilitet och trygghet.

Henning Åström
lärare

Svar direkt:

Psykosociala faktorer påverkar

DEBATT Vi på Attention är i mångt och mycket överens med Henning Åström och vi tackar för erkännandet av vårt viktiga arbete för att förbättra livssituationen för personer med adhd. Först när vi kan komma ifrån den laddning kring diagnosen adhd, som nämns i inlägget, kan vi föra en nyanserad och framåtsyftande diskussion om vilka åtgärder som behövs inom vård, skola och arbetsliv för denna grupp.

Vi känner inte igen att Attention avfärdar betydelsen av psykosociala faktorer inverkan på hur funktionsnedsättningen kommer till uttryck. Det vi är tveksamma till är att adhd orsakas av psykosociala faktorer. Helt otänkbart är det inte, men då talar vi

om extrem, långvarig och tidig deprivation (typ vanvård på barnhem). Sådana förhållanden ser vi ju knappast i Sverige där vårt välfärdssystem i form av barnavårdscentraler, socialtjänst, förskolor och skolor fungerar preventivt.

Vår uppfattning är således att psykosociala faktorer självklart påverkar funktion och graden av funktionsnedsättning vid adhd. Därför måste samhället erbjuda tidiga och breda insatser. De anpassningar som underlättar för barn och vuxna med adhd är oftast bra även för alla andra. För de som inte har stora svårigheter kan dessa räcka.

Anki Sandberg
ordförande Riksförbundet Attention

Bottenvikens framtid - en nordlig tragedi?

DEBATT I det tysta, bortom medias sökarljus och bortom enkla politiska poäng, läggs grunden till en nordlig tragedi: Bottenvikens marina ekosystem går en oviss framtid till mötes då klimatförändringar kombinerats med finsk-ryska kärnkraft.

Forskning visar att den globala uppvärmningen snabbt kan komma att omdana vårt innanhav på ett dramatiskt sätt: Kraftigt höjda årsmedeltemperaturer och ökande nederbörds mängder gör, enligt en studie av professor Agneta Andersson vid Umeå universitet, att vi kan förvänta oss varmare och brunare vatten med ökad bakteriell aktivitet, avtagande växtplanktonproduktion och minskande fiskbestånd. Dessutom riskerar ett ökat älvutflöde att föra än mer organiska miljögifter ut till havets organismer.

I detta klimatomåttigt extremt osäkra läge så förbereder företaget Fennovoima, i samarbete med kärnvapen- och kärnenergi-jätten Rosatom, ett fullskaligt miljöexperiment i form av kärnkraft i österbottniska Pyhäjoki.

Efter Tjernobyl och Fukushima är många av kärnkraftens katastrofala konsekvenser väl kända. Mindre kända är de föroreningar som vid normal drift belastar luft och vatten: lågdosstrålning via utsläpp av till exempel jod, tritium och olika ädelgaser och - inte minst - oerhörda mängder uppvärmt kylvatten.

Fennovoimas radioaktiva utsläpp kom-

mer, enligt företagets miljökonsekvensbeskrivning, att vida överstiga det som utgår från Finlands två tidigare kärnanläggningar, de i Lovisa och Olkiluoto.

Det tänkta kärnkraftverket byggs för att producera el, men främst kommer det att fungera som en gigantisk havsvattenvärmare: Reaktorn spyr ut två tredjedelar av sin värmeeffekt på 3200 MW direkt till Bottenviken, och endast en tredjedel omvandlas till el. Det sugas in 40-45 kubikmeter havsvatten per sekund i kylsystemet och vattentemperaturen höjs med 10-12 °C.

Forskningsbolaget Elforsk anger i sin rapport *Miljöeffekter av stora kylvattenutsläpp i ett varmare klimat* att "kylvattnet redan i dag periodvis når temperaturer, som är kritiska för överlevnaden av vissa arter av fisk och andra organismer. I framtiden kan den pågående klimatförändringen medföra en förhöjning av dagens havsvattentemperatur och därmed också på det utgående kylvattnet. Detta innebär att risken för skador på de marina ekosystemen vid kraftverkslägena och i deras omgivning ökar."

Att i instabil klimatförändringstid bygga smutsig och osäker kärnkraft vid Bottenviken, det är inget mindre än en grov provokation mot framtiden - och riskerar att utvecklas till en nordlig tragedi.

Elisabeth Holmström
Robertsfors
nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken

Foto: Helena Landstedt/TT

Mörka moln över Bottenviken. Att bygga kärnkraftverk i Fennovoima är att riskera Bottenvikens framtid, skriver Elisabeth Holmström.

Delta i debatten!

Skriv vad du tycker och skicka till glod@tidningensy.se. Vi tar emot texter på max 3500 tecken (inklusive mellanslag) men håller du dig under 2500 tecken har du större chans att få in texten. Vi förbehåller oss också rätten att korta texter som är längre. Skicka gärna med en porträttbild (ansiktsbild framifrån) och en presentation av dig själv. Normalt publicerar vi inte texter under pseudonym.

Panelen:

I Syre #102 skriver Per Gahrton att han hellre skulle se Nawal el-Saadawi som Nobelpristagare i litteratur än Adonis. I dag vet vi vem som faktiskt får priset. Vem hade du velat se som Nobelpristagare i litteratur? Och varför?

Helena Sjöberg, 74 år,
pensionär, Ängelholm

Paul Auster! Han är otroligt intelligent och skriver mycket intressanta romaner. Han kan till exempel skriva trovärdigt i jagform om en 19-årig hemlös tjej. Eller gamla GW förstås.

Ulf Schyldt, 45 år, aktiv i
Humanisterna, Stockholm

Jag skulle gärna ha sett att Ian Banks fått Nobelpriset. Han var en strålande författare med brett register inom flera olika litterära genrer. Att han inte fått större uppskattning och erkännande kan till stor del bero på att science fiction, som han tyckte bäst om att skriva, inte erkänns som god litteratur. Tyvärr lär väl inte Akademien frångå sin regel mot att dela ut postuma priser.

Olle Hilborn, 31 år, språkrör för MP Karlskrona, Jämjö

Jag har absolut ingen favorit, men jag skulle gärna se att de bröt formen för vad som kallas litteratur. Ge till exempel priset till någon serieförfattare, såsom Neil Gaiman eller Stan Lee.

Läs Per Gahrtons text på: tidningensy.se/2016/nummer-102/ge-hellre-nobelpriset-till-saadawi-an-till-adonis/

Om du också vill vara med i vår panel, skicka ett mejl till glod@tidningensy.se. Bifoga lite information om vem du är och en tydlig porträttbild.

Ungern ändrar grundlag trots ej giltig omröstning

I måndags skickade Ungerns premiärminister Viktor Orbán och hans nationalkonservativa regering in ett förslag på ändringar i landets grundlag. Detta efter folkomröstningen om asylsökande där 98 procent sa nej till att ta emot flyktingar, rapporterar Europaportalen.

Ändringen kritiserar bland annat för att omröstningen anses ogiltig på grund av det låga valdeltagandet.

Flera organisationer och bedömare menar att Ungern går i en auktoritär riktning. Förra veckan stängdes till exempel landets största dagstidning, den oppositionella vänstertidningen Népszabadság.

Benita Eklund

Oscar Sjöstedt på nazistspelning

Sverigedemokraterna krishanterar vidare kring sin ekonomisk-politiska talesperson Oscar Sjöstedts förhållande till nazismen. Efter förra veckans film där han återberättar ett nazist-skämt om judar har sajten *Inte rasist men ...* också publicerat skolfoton och uppgifter som pekar ut Oscar Sjöstedt som rasistiskt skinhead kring millennieskiftet.

Därtill avslöjade tidskriften Expo i veckan att Oscar Sjöstedt år 2005, då han var ordförande i Sverigedemokraternas ungdomsförbund, deltog i en spelning anordnad av Gula korset, en stödorganisation för fängslade nazister som drevs av det nazistiska nätverket Info 14. Gula korsets konserter var endast öppna för personer inom den svenska vit makt-miljön.

Oscar Sjöstedts förklaring till att han befann sig på konserten är att han var kraftigt berusad och följde med en kompis dit utan att känna till sammanhanget.

Till Expressen säger Sverigedemokraternas gruppleadare Mattias Karlsson att partiet värderar varje påstående för sig.

- Vi tittar också på vad personen gjort i övrigt och gör sen en helhetsbedömning kring frågan, säger han.

Benita Eklund

Läs mer om tidigare händelser i tisdags-numret av Syre: tidningensy.se/2016/nummer-102/tuff-vecka-sd

"Förbjud kärnvapen på svensk mark"

I och med att Sverige ingått avtal om världlandsstöd med Nato krävs en lag som förbjuder kärnvapen på svensk mark. Det menar riksdagsledamoten Stig Henriksson (V) som tillsammans med sex partivänner lämnat in en motion om saken.

Trots att det saknas en svensk lag mot kärnvapen har regeringen inte sett till att få garantier för att världlandsavtalet inte innebär att kärnvapen förvaras i eller transporteras genom Sverige, står det i motionen. Vänsterpartisterna anser att Sverige, liksom Finland med sin kärnenergilag, tydligt måste markera att kärnvapen är förbjudet i landet.

De föreslår också att Sverige agerar för att Europa ska bli en kärnvapenfri zon och att vi undertecknar the Humanitarian pledge, initiativet om totalt kärnvapenförbud som hittills skrivits under av 127 stater och mynnat ut i en FN-resolution som behandlas i generalförsamlingen under hösten.

För närvarande pågår beredning i regeringskansliet och enligt Svenska Dagbladet anser UD att

Sverige bör ställa sig bakom ett kärnvapenstopp medan försvarsdepartementet inte vill äventyra samarbetet med Nato.

- Under beredningen har det varit tydliga markeringar från försvarsdepartementet att det finns en fara för hela samarbetet med amerikanerna, inklusive affärerna med försvarsmateriel till industrin, om Sverige röstar för resolutionen, säger en uppgiftslämnare till Svenska Dagbladet.

Fler motioner, från S- och MP-ledamöter, om förbud mot kärnvapen har lämnats in under allmänna motionstiden. Niclas Malmberg (MP) som ligger bakom en av dessa skriver i en debattartikel i UNT:

"Även om det inte finns några politiska krafter som i dag verkar i Sverige för ett förnyat kärnvapenprogram, finns det i dag inte heller något som reglerar förekomsten av kärnvapen i Sverige. Inte minst utifrån det ökade militära samarbetet som i dag växer fram är det därför angeläget att förbjuda kärnvapen på svenskt territorium."

Benita Eklund

Foto: Fredrik Sandberg / TT

Nu verkar det också bli ett slutförvar i Pyhäjoki, av den ifrågasatta modell som varit aktuell vid Forsmarks kärnkraftverk.

Kritiserad avfallsmetod kan användas i Österbotten

Inväånare i Västerbotten är kritiska till Finlands planer på både kärnkraftverk och slutförvar i Pyhäjoki, 15 mil från Bjuröklubb i Skellefteå kommun. Och metoden som energibolaget planerar att använda är inte säker, menar svenska forskare.

Det är energibolaget Fennovoima som planerar en inkapslingsanläggning och ett slutförvar av använt kärnbränsle, och en av de aktuella platserna är Pyhäjoki i Österbotten. Metoden som ska användas är den så kallade KBS-3-modellen, framtagna av Svensk kärnbränslehantering (SKB), i vilken kärnbränslet förvaras i kopparkapslar i urgröpta berg- rum. Kapslarna håller enligt SKB i 100 000 år.

Men modellen är underlag för debatt inom den svenska forskarkåren och så sent som i somras yrkade två KTH-professorer - Per Claesson, professor i ytkemi, och Jinshan Pan, professor i korrosionsvetenskap - på att tillstånd inte ska ges för slutförvar av kärnbränsle enligt KBS-3-modellen vid Forsmark i Östhammars kommun. De menar att "korrosionshastigheten för koppar under slut-

förvarsförhållanden inte utom rimligt tvivel har kunnat visas vara tillräckligt låg för säker slutförvaring i hundratusen år".

Även Naturskyddsföreningen är kritiska till den planerade hanteringsmodellen.

- När det finns en så stor vetenskaplig osäkerhet om lösningen med kopparkapslar kommer att fungera måste försiktighetsprincipen användas och ansökan ska inte godkännas, säger Svante Axelsson som är Naturskyddsföreningens generalsekreterare, till UNT.

Längs Norrlandskusten har tolv kommuner protesterat mot planerna på ett nytt kärnkraftverk och ett slutförvar av kärnbränsle så nära den västerbottniska skärgården. Men inte Umeå, vilket fått Elisabeth Holmström från nätverket Kärnkraftfritt Bottenviken att höja på ögonbrynen.

- Det är en oerhörd sorg. Det är bara 20 mil mellan Umeå och Pyhäjoki. Miljöpåverkan struntar i gränserna mellan länderna, säger hon till Västerbottens-Kuriren.

Klas Lundström

Foto: Tom Stromme/AP/TT

Sedan i augusti har tusentals aktivister protesterat mot en planerad oljeledning i North Dakota. På måndagen greps ett 30-tal aktivister som protesterade mot domstolens beslut att upphäva ett tillfälligt byggstopp..

Byggstopp hävt för ifrågasatt oljeledning

På måndagen avvisade en federal amerikansk domstol kraven på att den kontroversiella oljeledningen Dakota Access Pipeline tillfälligt ska stoppas. Men ursprungsbefolkningen som kämpar mot projektet kommer inte att ge upp.

Sedan i augusti har medlemmar av ursprungsbefolkningen Standing Rock Sioux tillsammans med tusentals anhängare varit samlade i North Dakota för att protestera mot en planerad närmare 190 mil lång oljeledning till Illinois. Motståndarna till projektet, som samlats under namnet #NoDAPL, har fått stöd från aktivister i hela världen.

Bakom mångmiljardprojektet står oljebolaget Energy Transfer Partners och ledningen ska enligt planerna gå under flera vattentäkter, däribland Missourifloden, i närheten av Standing Rock Sioux reservat. Kritiken har varit hård, bland annat eftersom kulturellt viktiga marker skulle kunna förstöras.

- Allt som binder samman ursprungsfolken med markerna har man struntat i, säger konstnä-

ren Cannupa Hanska Luger till IPS, som själv tillhör den utsatta ursprungsbefolkningen.

Det finns även risker för att lokalbefolkningens viktigaste vattenresurs ska utsättas för läckor från oljeledningen.

Enligt federala uppgifter är läckande oljeledningar ett återkommande problem i landet.

Kritiker menar att den nya oljeledningen snabbt godkändes av den federala myndigheten USACE, utan att miljöriskerna granskades ordentligt.

USAs justitiedepartement uppmanade till tillfälligt stopp av delar av projektet, medan myndigheterna skulle gå igenom tidigare beslut och tills konsultationer med ursprungsbefolkningarna hållits.

På måndagen kom dock beskedet att en federal domstol upphäver detta beslut.

Aktivisterna Kandi Mossett påpekar att oljebolaget ännu inte har fått det tillstånd som krävs för att bygga oljeledningen under Missourifloden.

- Vi är på plats och vi kommer att fortsätta vara här om de fortsätter att bygga, säger hon till IPS.

Tharanga Yakupitiyage/IPS

Allt fler palestinier lever i flyktingläger på Västbanken

Nästa år har ockupationen av Västbanken varat i 50 år. Antalet palestinska flyktingar har ökat med varje generation och flera hundra tusen människor lever nu i läger utspridda på Västbanken.

Norr om Betlehem ligger flyktinglägret Aida. De första flyktingarna kom 1950 när 17 byar förstördes och i dag lever 5 000 människor, varav 3 000 barn, i lägret, enligt FNs hjälporganisation UNRWA.

- Familjer som fördrevs från byarna räknade med att kunna återvända till sina hus en dag. Vi väntar fortfarande, säger Mohammad Alazza.

Liksom andra flyktingläger står Aida inför svåra utmaningar när det gäller överbeläggning, infrastruktur, hög arbetslöshet, livsmedelsförsörjning och de israeliska truppers användning av våld.

Även om inte alla tror att en samexistens är möjlig är Munther Amira, 45, som är född i flyktinglägret men vars familj kommer från Dier Aban i södra Jerusalem fortfarande optimistisk.

- Judar och palestinier kan samexistera. Här i Palestina lever kristna och muslimer redan sida vid sida, säger han.

Fabiola Ortiz/IPS

Integration i riksdagens partiledardebatt

I onsdags hölls riksdagsårets första partiledardebatt där partiledarna efter den allmänna motionstiden har en chans att visa vilken politik de vill föra. Debatten kom till stor del att kretsa kring Sverigedemokraternas Jimmie Åkesson och partiledaren ifrågasattes från flera håll för den senaste tidens händelser kring Egor Putilov, Anna Hagwall och Oscar Sjöstedt.

Jimmie Åkesson å sin sida kritiserade bland annat statsminister Stefan Löfven för att "skönmåla" Sverige och slösa bort pengar på så kallade problemområden.

Debatten handlade en hel del om integrationspolitiken och hur bra eller dåligt det egentligen går för Sverige. Anna Kinberg Batra (M) ansåg liksom Jimmie Åkesson att statsministern blundar för verkligheten och att människor lämnas utanför istället för att "få en chans att göra rätt för sig".

Statsministerns svarade bland annat på den kritiken genom att blicka bakåt och skylla på alliansen, som enligt honom är skyldiga till många av problemen i "utanförskapsområdena". "Vi har bytt inriktning nu", poängterade han, "till investeringar i samhället".

Benita Eklund

Förbundsrådet i Tyskland vill få bort bensinbilen

I Tyskland har förbundsrådet antagit en resolution om att förbjuda bensin- och dieslbilar om 14 år, från och med 2030, enligt uppgifter till Der Spiegel. Förbundsrådet består av politiska representanter från samtliga tyska delstater men resolutionen har ingen lagstiftande effekt.

Förbundsrådet uppmanar också EU-kommissionen att utvärdera effektiviteten i medlemsländernas skatte- och avgiftspolitik för att främja utsläppsfria transporter, med målet att endast tillåta bilar med nollutsläpp till 2030 i hela EU, enligt Der Spiegel.

Resolutionen gäller endast nyproducerade bilar.

Benita Eklund

Paul Chiasson/TT

Efter flera års förhandlingar nådde FNs organisation för civilflyg, ICAO, fram till världens första globala överenskommelse om en begränsning av klimatutsläppen. Men den är långt ifrån tillräcklig menar forskare och miljöorganisationer. Bland annat kritiseras att utsläpp kan kompenseras genom köp av utsläppskrediter.

Forskare kritiserar ny reglering av flygtrafiken

I förra veckan tog FNs organisation för civilflyg, ICAO, beslut om att införa ett globalt styrmedel för det internationella flyget. 65 länder har sagt sig vilja delta från år 2021, då systemet ska sätta igång på frivillig basis. Men många kritiker menar att avtalet är tandlöst.

Om man ser det nya avtalet i relation till klimatavtalet och ambitionen att hålla uppvärmningen under två grader så lever det inte alls upp till målet, menar Kevin Andersson, klimatforskare och gästprofessor vid Centrum för hållbar utveckling vid Uppsala universitet.

- Det ligger snarare i linje med tre, fyra graders uppvärmning, säger han.

Kevin Andersson har inte flugit på 13 år och menar att vi måste ändra vår livsstil om vi vill ta klimatförändringarna på allvar.

- Det är bara fem procent av världens befolkning som flyger, men vi måste drastiskt minska detta resande och hitta alternativa resätt. Det kommer att innebära långsammare resor och att man kanske stannar längre på en plats när man väl är där. Det kräver mer organisering och bättre möjligheter att kommunicera virtuellt.

Beslutet som togs i Montreal förra veckan innebär att utsläppsnivån ska stabiliseras på 2020 års nivå. Alla utsläpp där utöver ska kompenseras genom att flygbolagen köper utsläppskrediter som minskar utsläppen i andra sektorer. Från 2021 är systemet frivilligt, efter 2027 blir det obligatoriskt. 65 länder har meddelat att de vill delta från start, vilket motsvarar närmare 84 procent av den globala luftfarten.

Isabella Lövin, minister för internationellt utvecklingsarbete och klimat är försiktigt optimistisk.

- Vi hade velat se en mer ambitiös överenskommelse, men detta är ett mycket viktigt första steg för det internationella flyget, säger hon i ett pressmeddelande.

Men efter flera år av förhandlingar är det uppenbart att det handlar om en kompromiss som ska passa så många länder som möjligt. Många miljöorganisationer menar att det inte är tillräckligt ambitiöst och snabbt.

- Det är ju ett jättestort steg men lämnar ändå mycket att önska. Flygutsläppen år 2020 ska alltså anses vara noll, och utsläppen utöver det behöver egentligen inte minskas, utan det ska räcka att kompensera på annat håll. Men med Parisavtalet så faller ju den idén, eftersom alla nu lovat att göra sitt bästa för att minska utsläppen, säger David Kihlberg, sakkunnig i klimatfrågor på Naturskyddsföreningen.

2020 års utsläppsnivå kommer troligen att ligga över dagens nivå, då antalet flygresor i världen ständigt ökar. Enligt siffror från IATA gjordes över 3,5 miljarder passagerarflygningar förra året, en ökning med 6,8 procent jämfört med året innan.

- Den årliga ökningen brukar vara kring fem procent, medan effektiviseringstakten brukar ligga på 1,5-2 procent. Så det blir ju en årlig ökning med omkring tre procent, säger Jörgen Larsson, forskare inom energi och miljö på Chalmers.

Han menar att flygets höghöjdseffekter inte är medräknade i den koldioxidkompensering som man räknat på.

- I den bästa av världar blir det då en halvering av ökningstakten, säger han.

International Coalition for Sustainable Aviation, en koalition av flera miljöorganisationer och observatör av ICAOs förhandlingar,

har kritiserat det faktum att medlemsländer har möjlighet att lämna överenskommelsen med sex månaders varsel. De uppmanar istället länder och regioner att utöver avtalet införa andra åtgärder för att minska flygets klimatpåverkan på sikt. De understryker också vikten av att de utsläppskrediter som ska användas inom systemet har "hög miljömässig trovärdighet".

Klimatforskare Kevin Andersson är inne på samma spår.

- Det här med att lägga över utmaningen på andra sektorer är inte hållbart. Alla sektorer kommer att kämpa med utsläppsminskningar framöver och ingen sektor kommer att kunna ta upp en stor del av en annan sektors utsläpp, säger Kevin Andersson.

En av metoderna man vill använda sig av är trädplantering för att fånga in en del av koldioxidutsläppen.

- Men detta skulle kräva ett område stort som Belarus (Vitryssland). Och även då skulle flyget stå för mellan 12 och 25 procent av alla globala utsläpp år 2050, säger Kevin Andersson.

Det som det ytterst handlar om är att privatpersoner såväl som regeringar börjar ta ansvar.

- Det handlar om att ta ansvar för den framtida generationen och människor i den delen av världen som redan i dag lever med konsekvenserna av klimatförändringar. 50 procent av alla utsläpp är orsakade av tio procent av jordens befolkning. Genom att visa att vi vill något annat skickar det också signaler till regeringarna som kan börja verkställa förändringar.

Madeleine Johansson

Måndag 10 oktober. Flyktningbarn anländer till första skoldagen i en skola i den grekiska byn Profitis. En liten grupp demonstranter har blockerat ingången till skolan där barn från ett närliggande flyktningläger bor. Barnen är en del av en satsning som det grekiska utbildningsdepartementet genomför där flyktningbarn från Afghanistan och Syrien får gå i skolan. Runt 100 polismän fick bilda en korridor så att barnen kunde ta sig till klassrummen, skriver AFP.

Foto: Petros Giannakouris/TT

Ferme du Bec Hellouin är en av de äldsta permakulturgårdarna i Frankrike och har blivit ett föregångsexempel när det kommer till hållbart odlande i Europa.

Permakultur växer som alternativ

I en liten by i Normandie ligger Ferme du Bec Hellouin, en mikrogård som uppmärksammats världen över för sina alternativa odlingsmetoder. I kampen för en bättre värld säger de nej till fossila bränslen och brukar jorden med strävan att inte släppa ut växthusgaser.

Text: Victoria Machmudov
Foto: Frederick Sauvadet

Hösten är på väg och det är dags att skörda de sista tomaterna och zucchinierna från sommarens odlingar innan vintersäsongens odlingar ska sättas. Här finns en damm, en trädgårdsö, en skogsträdgård och två växthus. Utöver detta även en skola och ett forskningsinstitut.

Ferme du Bec Hellouin bryter med föreställningar om hur en kommersiell gård ska se ut och är ett resultat av två eldsjälares hårda arbete: Charles och Perrine Hervé-Gruyver. En före detta sjöman som rest klotet runt och träffat ursprungsbefolkning-

ar i vetenskapliga syften men som sålde sin båt och bestämde sig för att förverkliga barndomsdrömmen om att bli jordbrukare istället, och en advokat som arbetat för en stor internationell byrå i Japan och sa upp sig för att kunna återgå till en mer anspråkslös livsstil.

De möttes när båda längtade efter en nystart i livet och tillsammans köpte de mark på ett Natura 2000-skyddat område - ett område med särskilda bevarandevärden - i den historiska byn Bec Hellouin, år 2003 i strävan efter att bli självförsörjande.

Men det var inte förrän efter att ha läst en artikel om per-

I motsats till vanlig odling där man varje år börjar på nytt med en naken jord, bygger man inom permakultur upp en trädgård med fleråriga växter och smådjur som ger avkastning varje år.

”Det finns så många problem kring vårt livsmedelssystem så jag visste att jag ville syssla med någonting som skulle kunna erbjuda en lösning.”

Permakultur

Termen är en ihopsättning av permanent och agrokultur och myntades i slutet av 1970-talet av australierna Bill Mollison och David Holmgren. Odlande enligt permakulturens principer handlar om att arbeta med naturen och inte mot den och är ett förhållningssätt som bygger på omsorg och rättvis fördelning av jordens resurser.

makultur som bitarna började falla på plats för Charles och Perrine. Paret som inte kände till någonting om lantbruk sedan tidigare insåg att de ville ägna sig åt att odla professionellt och började begrava sig i böcker om permakultur, biointensiv odling och ekologiskt jordbruk. De kom senare att utveckla sin egen metod för odling, Bec Hellouin-metoden, som grundar sig på idéer om att ett element fyller flera funktioner.

- Du har fåglar som äter dina larver eller getingar som kommer och äter din frukt, så det handlar om att återskapa hela ekosystemet som kommer att balanseras och göra en del av arbetet åt dig, förklarar Anne Noelle Jubelin, 35, som arbetar på gården.

Odling på liten yta

Metoden vilar på flera grundpelare som handlar om att undvika att göra avtryck på miljön. Arbetet sker enbart med händer eller små manuella verktyg och på en liten yta. Skörden säljs sedan till restauranger eller som matkorgar men Ferme du Bec Hellouin levererar även till butiker för ekolo-

giska livsmedel. Det är dessa tre distributionskanaler, berättar Anne, som tillåter dem att ha en produktion med så pass hög biologisk mångfald eftersom de olika kunderna efterfrågar olika sorters grönsaker.

Anne kommer från en förort till Paris och har arbetat på Ferme du Bec Hellouin sedan november förra året. Hon var tidigare verksam inom hotell- och restaurangsektorn men kom till Ferme du Bec Hellouin i hopp om att finna något mer.

- Jag gick till jobbet för att jag behövde göra det men jag kände inte att jag växte under tiden. Jag ville göra någonting mer meningsfullt, så jag började reflektera kring vad jag ville göra när jag gick upp på morgonen, säger hon.

Passionen för mat har alltid legat henne nära om hjärtat. I samband med att hon började skaffa sig mer förståelse för hur dagens komplexa livsmedelssystem ser ut bekantade hon sig med termen permakultur. Till Ferme du Bec Hellouin kom hon ursprungligen för att delta i en kurs men erbjöds en tjänst och blev kvar längre än planerat. Upplevelsen här beskri-

ver hon som livsförändrande.

- Det finns så många problem kring vårt livsmedelssystem så jag visste att jag ville syssla med någonting som skulle kunna erbjuda en lösning, berättar hon.

Föregångare i Europa

Hennes historia skiljer sig inte avsevärt från Charles och Perrines och hon berättar att många av de som söker sig till Ferme du Bec Hellouin har liknande erfarenheter - men kommer från väldigt olika bakgrunder.

- Vi drar till oss mycket människor som frågar sig vad de vill göra med sina liv men från olika sociala klasser vilket är väldigt intressant eftersom alla kommer samman här i en mycket harmonisk atmosfär.

Ferme du Bec Hellouin är en av de äldsta permakulturgårdarna i Frankrike och har blivit ett föregångsexempel när det kommer till hållbart odlande i Europa. Innan Charles och Perrine började ägna sig åt permakultur var det knappt någon som kände till denna filosofi i Frankrike. Det är inte förrän på senare år som odling ef-

Permakultur går ut på att se odlingens helhet och sambanden mellan exempelvis bostad, livsmedelsproduktion, djur, växter och vattenförsörjning.

ter permakulturens principer har fått ett uppsving i landet.

- Fler och fler människor börjar ifrågasätta vad de äter, var maten kommer ifrån och hur den odlas. Jag tror att folk i allmänhet börjar skaffa sig viss medvetenhet om vad som händer och vad de vill äta, samtidigt som mer och mer människor försöker hitta lösningar.

Eftersom jorden aldrig ska ligga bar tillämpas täckodling, vilket innebär att jorden täcks med gräsklipp, löv eller råkompost beroende på säsong.

Finna lösningar

Studier som genomförts på 1000 kvadratmeter av forskare på Inra-institutet och AgroParisTech har visat att produktiviteten ökat genom att använda permakulturens principer och biointensiv odling, att det är möjligt att producera mer på små ytor än traditionella jordbrukare gör på större ytor.

Intresset är i dag stort för permakultur som modell för franska jordbrukare och att det blivit så har till viss del med framgångarna för Ferme du Bec Hellouin att göra. Många fick upp ögonen för permakultur-disciplinen efter succén med dokumentärfilmen *Imorgon*, som sågs av mer än en

Vattendammar är ett sätt att fördröja regnvattnets avrinning för att kunna använda det för växternas och djurens behov.

miljon biibesökare i Frankrike förra året. Den handlar om de utmaningar vi står inför på grund av klimatförändringar och följer olika människors - bland annat Charles och Perrines - arbete för att finna lösningar på problemen. Men trots det vill Anne poängtera att uppmärksamheten inte gått dem åt huvudet.

- Vi är inte pretentiösa och vi försöker inte tvinga på någon vår modell. Vi försöker att jobba så nära våra värderingar som möjligt, för det är vad som gör oss lyckliga. Vi dömer ingen, vi försöker bara göra det bästa vi kan och vill inte ge sken av att vi har den perfekta lösningen.

Från gård till kök

Själv drömmer hon om att en dag dri-

va en egen gård och tror att ett svar på många problem som uppstått i samband med urbanisering kan vara att upprätta små gårdar som står för mattillförseln runt städerna.

- Jag skulle gärna hjälpa kockar att driva gårdar i närheten av sina restauranger där de kan ha en väldigt direkt kontakt mellan vad som händer på gården och i köket och delta i att utbilda människor.

Hon berättar att flera kockar redan har sina egna gårdar och jobbar på detta sätt. Michelinkocken Alain Passard har tre gårdar som förser honom med grönsaker och arbetar mycket med att upplysa konsumenter om hur man kan äta efter säsong. Ett annat exempel är restaurangen Noma i Köpenhamn som utnämnts till världens bästa restaurang flera år i rad, den ska

stänga ner i slutet av året och öppna upp igen i en stadsgård i Köpenhamn.

- Dessa människor sätter en trend, säger hon.

Så vad är viktigt att tänka på om man själv vill börja ägna sig åt odling enligt permakulturens principer? Anne liknar praktiken vid en verktygslåda och förklarar att man först och främst måste utgå från sin egen kontext och att man därefter kan leta efter de verktyg, eller den teknik, som bäst lämpar sig utifrån omständigheterna.

- Du kan följa permakulturens principer, du kan tillämpa vissa specifika tekniker som hjälper dig att optimera ditt utrymme och system men varje gård är verkligen specifik i sitt sammanhang.

Text: Victoria Machmudov

Foto: Frederick Sauvadet

Biointensiv odling

Odlingsmodell som bygger på att odla så mycket som möjligt på en liten yta. Tekniken kommer ursprungligen från 1800-talets jordbrukare i utkanten av Paris men spreds sig senare via England till USA där John Jeavons blivit en förespråkare för läran.

Permakulturens ledmotiv

Permakulturen utgår från premisen att nästkommande generationer ska ges största möjliga gestalningsutrymme. Jord, vatten och andra livsnödvändiga resurser ska brukas och bevaras för framtida bruk. Permakulturens ledmotiv:

- Mångfald istället för enfald
- Hållbar optimering istället för kort-siktig maximering
- Kooperation istället för konkurrens.

Källa: Ecotopia.se

Sociala miljöer i samklang med naturen

Permakultur utvecklades från att ursprungligen vara enbart ett jordbrukskoncept till ett holistiskt och integrativt nytänkande om hur man gestaltar sociala miljöer i samklang med naturen.

Användningen av principerna för permakultur för att skapa hållbara livsmiljöer ledde i sin tur till formuleringen av etiska grundvärderingar som täcker ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter:

- Hantera jorden med respekt och aktning.
- Bemöt människor med respekt och aktning.
- Självbegränsning av konsumtion och odling med fördelning av överskott.

Källa: Ecotopia.se

Foto: José Figueroa

Kreativitet runt normer

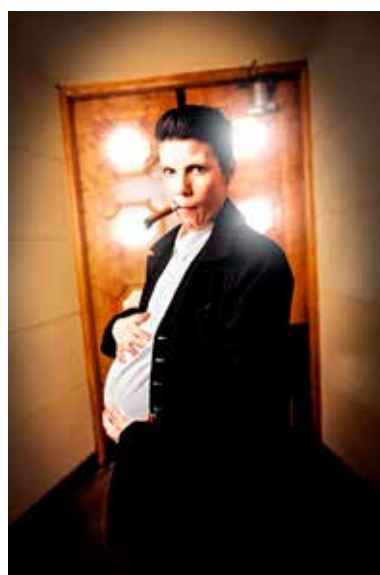
När regissören och dramatikern Liv Elf Karlén började jobba med scenkonst i sin uttalat feministiska teatergrupp Lacrimosa 1999 ifrågasatte de könsmaktsordningen på olika sätt. De ville använda konsten som politisk metod, som kraft att omskapa samhället och ställde sig kritiska till institutionernas ordning vad gäller vems berättelse som gestaltas och på vems villkor.

Det finns granskningar av arbetsmiljö, rollfördelning och annat som sker bakom kulisserna, men det pratas mindre om det som skildras på scen och vad det skapar för villkor för alla inblandade. Hur skulle det vara möjligt att istället arbeta genusnyfiskt i gestaltningen, vad skulle det skapa för människor? Många ställer sig främmande inför att belysa att

teatern faktiskt befinner sig i en ojämlig maktstruktur, där konstnärerna måste förhålla sig till färdiga idéer kopplade till kön och etnicitet. Normkritiken har i dag nått en stor spridning men fortfarande är representationen undermålig i de flesta scenkonstssammanhang.

Liv Elf Karlén har skapat och etablerat sin metodutveckling för hur vi kan vidga ramarna och vår medvetenhet kring normer, och är en flitigt anlitad föreläsare inom scenkonsten, men även hos andra organisationer som vill få syn på förlegade strukturer i sitt företag och hur de på ett kreativt sätt kan förändra sitt berättande utåt.

De flesta av oss är omedvetna om alla dessa cementerade ryggmärksval vi gör varje dag. Vi har en kunskapsbas som vi reprodu-

Liv som höggravid dragking.

cerar om och om igen, förhåller oss till kvalitetsbegrepp och den uppsättning utgångspunkter som vi brukar. Men om vi strävar efter att skapa ett öppet nyfiskt, reflek-

terande klimat så kommer andra berättelser, och här har konsten och offentligheten en viktig roll att bidra till förändring. Att synliggöra förhållningssätt till exempelvis rasifiering och vithet kan påverka oerhört mycket, enkla saker kan få stora positiva konsekvenser.

- Tänk om barnen fick se en julkalender med en annan sorts familjebildning än den heterosexuella till exempel! Det skulle ju vara fullständigt avgörande för människors liv! säger Liv Elf Karlén hoppfullt.

Att öka representationen i public service och populärkultur är bra exempel på hur vi kreativt kan ändra normer.

- Det finns tusentals sätt vi kan luckra upp vårt görande genom att skapa bättre konst. Att visa mer komplexa människoporträtt som i större utsträckning visar

Foto: Michael Melanson

I höst regisserar Liv Elf sin egen pjäs "Katastrofen" på Turteatern i Stockholm. En dockteater om jordens undergång. Pjäsen tar ett brett grepp om klimatfrågan ur ett socialt och kulturellt perspektiv. En vuxenföreställning med premiär fredag 14 oktober.

"Vi behöver rikta om makten. Skapa nätverk där vi själva är normen. Det är svårt att ta fajten ensam. Vi gör vad vi kan och det är vackert så."

vilket samhälle vi faktiskt lever i. Vi har inte ett så vitt samhälle som scenkonsten oftast visar.

Normer fungerar så att de är en gräns för det vi anser vara normalitet. En osynlig utgångspunkt. Men om vi vänder på perspektivet kan vi få syn på nya saker. Om vi säger: "Nu ska vi tillsätta pengar och göra en stor undersökning om huruvida heterosexuella lämpar sig som adoptivföräldrar". Då märker vi med en gång: vad konstigt vi har funderat! Eller när vi ser en musikvideo med The Rolling Stones och säger: "De spelar ju riktigt bra för att vara ett killband!" Eller om jag säger till min kompis: "Ikväll ska jag gå på middag hos ett vitt heterosexuellt par." Lysande formuleringar att använda sig av i vardagen, i görandet för att vända omkull gamla föreställningar om vad som är normalt.

Normkreativiteten och genusnyfikenheten som Liv Elf Karlén lyfter i sina föreläsningar

är alltså en öppen fortsättning på normkritiken. Den analytiska positionen är bra men något passiv. Vi främmandegör saker för att få syn på det och börja göra medvetna val. Men det är lätt att fastna i de nya insikterna och stanna upp i att ha gjort något bra. Erfarenheter är rörliga och i det här läget är det viktigt att fokusera på fortsättningen och praktiken. Vi tjänar alla på att föra in normkreativitet i våra arbetsprocesser och i alla sammanhang där vi möter varandra och samarbetar. Liv Elf Karlén är tydlig:

- Vi behöver rikta om makten. Skapa nätverk där vi själva är normen. Det är svårt att ta fajten ensam. Vi gör vad vi kan och det är vackert så. Allting behöver sin process och ibland kommer förändringen från ett oväntat håll. Vi får vara nöjda med det vi kan göra, varje dag och även finna vila i oss själva. Sen kommer revolutionen!

Nike Markelius

Foto: Kent Werné

Konsten och offentligheten är viktiga aktörer för att vidga ramarna och vår medvetenhet kring normer, menar Liv Elf Karlén.

Nike tipsar:

Nytt album från Frida Hyvönen

Håll ögonen på Frida Hyvönen i höst. Den 4 november kommer hennes nya efterlängta album *Kvinnor och barn*.

Första singeln *Imponera på mig*, finns redan på Spotify. En stark och egensinnig låt, snyggt producerad i sinnrika och levande arrangemang som lyfter fram det briljanta kaxiga budskapet. Bara lyssna!

Foto: Elin Berge

Första singeln har släppts från Frida Hyvönens nya album.

Nike tycker:

En väg till ökad tolerans och fred

Bra att den unga generationen i större utsträckning får världen presenterad för sig i ett bredare perspektiv. Numera är det inte konstigt med en hen i varje klass. En ökad acceptans i vår blick på varandra och oss själva kan vara en väg till ökad tolerans och fred mellan människor.

Foto: TT

Vad håller de i och vad håller de på med? Annalisa Ericson och Nils Poppe i filmen "Tappa inte sugen" 1947.

Hålla om, på, i, med och av

Jag håller i dig.
Jag håller om dig.
Jag håller av dig.
Jag håller med dig.
De fyra meningarna betyder helt olika saker men låter nästan likadant. Bara i de två första är det någon som rent fysiskt håller någon annan, men även de skiljer sig från varandra. För när man *håller om* någon håller man hela människan i en kram, medan man *håller i* någon som annars riskerar att falla i vattnet eller så. Man kan *i* och *för sig hålla i* och *hålla om* samtidigt, bakpå en motorcykel till exempel. Eller snarare *hålla i sig* genom att *hålla om*.

I, om, av och **med**, som står efter *håller* ovan, är i vanliga fall prepositioner. Små ord som man sätter i början av en nominalfras för att visa dess funktion i meningen. En nominalfras är en fras, en del av en mening, alltså ett eller flera ord, som fungerar som subjekt eller objekt.

I *Min lilla kusin håller i sin nalle* är *min lilla kusin* och *sin nalle* no-

minalfraaser - kusinen är subjekt och nallen är objekt.

Men just här är *i, om, av*, och *med* inga vanliga prepositioner. De är verbpartiklar, som hör till verbet och ändrar dess betydelse. Du kan höra skillnaden om du säger meningen högt, för i ett partikelverb betonar man inte verbet utan partikeln. Om du betonar *i* i *jag håller i dig* har du ett fast grepp om den du håller i och en avsikt att hen inte ska ramla. När man *håller i sig* håller man egentligen i något annat än sig själv. Att *hålla i* är i själva verket att *hålla fast* - som också är ett partikelverb, med ett adverb som partikel istället för en preposition. Liksom *hålla igång*, *hålla ihop*, *hålla undan*.

Det här är enkla, vardagliga uttryck. Om någon ber dig att uttrycka dig enkelt, till exempel för att en nybörjare i svenska ska förstå, kanske du använder en massa sådana. Men *hålla på* och *hålla med* och liknande är jättesvåra för den som inte har dem i ryg-

mågen. Speciellt i text, där ingen betoning finns att lyssna på och det kan vara svårare att fråga.

Det finns partikelverb på en del andra språk, till exempel engelska. Även där finns det flera uttryck med *hålla* - *hold*. Du kan *hold onto something* eller *hold on with it* eller *hold something off*. *Hålla i dig i något*, *fortsätta med något* eller *skjuta upp det*. Man kan inte översätta dem rakt av till *hålla på* eller *hålla av*, för det blir fel betydelse.

Och det är just det typiska för partikelverben: hela betydelsen framgår inte av orden. Det är därför de kan vara så svåra.

Ändå finns det något gemensamt mellan de olika partikelverben med *hålla*, både på svenska och engelska. Det handlar inte alltid om ett handgripligt hållande, men man kan tänka sig ett bildligt. Att *hålla av någon* är inte att plötsligt komma på att hen är helt okej. Det är en djup känsla som finns kvar en längre tid. Den som *håller på* med något gör det åt-

minstone en stund framöver. Och ett *ihållande* regn släpper inte taget utan regnar och regnar och regnar, utan att ens ha händer att hålla i sig med.

Ibland kan man vända på orden och använda dem på andra sätt, men då kan de överraska. Den du håller av är en avhållen vän, inte något att avhålla sig från. Det kan verka ologiskt, och det är det kanske också. Eller så är det en rest av något som var helt rimligt för hundra år sedan, eller flera hundra. En bit språklig drivved att samla upp och undersöka eller bara låta vara.

Kanske borde det sägas att alla partikelverb inte bygger på just *hålla*. Tänk till exempel på skillnaden mellan att *hälsa på* (säga hej) med betoning på *hälsa* och *hälsa på* (besöka) med betoning på *på*. Eller att *sätta på* datorn och *sätta sig på* den. Men så kan man ju inte hålla på.

Malin Bergendal

Du missade väl inte tisdagstidningen?

För den fördjupade diskussionen och rapporteringen är ett pappersmagasin till helgen utmärkt. Men för de snabba nyheterna och de snabba kommentarerna är en gång i veckan för gäst. Därför startade vi i början av april med digital tisdagsutgivning av Syre. Det innebär att du nu får Syre på papper på fredagar och den digitala utgåvan på tisdagar. Du hittar tisdagens tidning på: tidningensyre.se/nummer.

Glöd – Ledare
Malin Bergendal

Nu gäller det att stoppa Ceta

”... den svenska regeringen bekymrar sig inte för om avtalet diskriminerar medborgarna i några länder, och inte heller för anställdas rättigheter eller miljön.”

Glöd – Under ytan

Per Gahrton: Ge hellre Nobelpriset till Saadawi än till Adonis

Den syrisk poeten Adonis kan bli aktuell som Nobelpristagare i litteratur. Adonis skriver lysande, men vill man dessutom att en Nobelpristagare ska göra ett starkt och modigt moraliskt ställningstagande till problemen i sitt eget samhälle räcker han inte till, skriver Per Gahrton i tisdagens Under ytan. Om priset för andra gången i historien skulle gå till en arab föreslår han istället Nawal al-Saadawi.

Glöd – Debatt

Jan Bergsten: Fattigdom finns ibland oss

”Människor som ännu inte behövt anlita välfärdens yttersta skyddsnät inbillar sig nog att det fortfarande är tämligen intakt.”

Radar – Nyheter

Torskfisket begränsas – för alla

Även fritidsfiskarna dras med när EU-länderna enas om att kraftigt begränsa torskfisket i Östersjön. Fem torskar per fritidsfiskare och dygn är vad som gäller från årsskiftet.

Motståndet från Tyskland och Danmark var kompakt.

Bullerregler kan stoppa Jas-plan på Gotland

Nya krav på bullerskyddsåtgärder för ”militära jetplan” på Visbys flygplats kan hindra Jas-plan från att starta och landa på Gotland. Kravet innebär ett bakslag för det svenska försvaret som just påbörjat en upprustning på Gotland.

Tuff vecka för SD

En intensiv vecka för Sverigedemokraterna med nazistiskämt och kontroversiella motioner kulminerade i en direktsänd partiledardebatt där statsminister Stefan Löfven beskrev partiet som ”ett nazistiskt parti”.

Sverige bästa landet för flickor

Sverige toppar listan över de länder där det är bäst i världen att vara flicka, enligt en ny rapport från Rädda barnen.

Foto: Henrik Montgomery/TT

Barnäktenskap är till exempel ovanligt i Sverige.

Världen mer energieffektiv i fjol

Världens ekonomier behövde mindre energi för att växa i fjol. Särskilt Kina och andra utvecklingsländer blev mer energieffektiva - men ytterligare förbättringar krävs för att klimatmålen ska kunna nås, enligt en ny rapport från Internationella energirådet (IEA).

tidningensyre.se/nummer

Steg mot ”total fred” i Colombia

Colombias regering inleder nu fredssamtal även med den näst största rebellgruppen i landet, ELN. President Juan Manuel Santos, årets fredspristagare, kallar samtalen för ett steg mot ”total fred” i Colombia.

Hätsk duell kan ha räddat Trumpkampanj

Förolämpningar, hot om fängelse och frågor om Donald Trumps grovt sexistiska uttalanden haglade i luften. Ändå gjorde affärsmannen bättre ifrån sig än väntat i debatten i Missouri - men Hillary Clinton är ännu seger-tippad inför presidentvalet om fyra veckor.

Enorma utmaningar väntar nya FN-chefen Guterres

FNs säkerhetsråd meddelade förra veckan att man beslutat att välja portugisen Antonio Guterres som ny generalsekreterare för organisationen. Den nionde FN-chefen kommer att ställas inför svåra utmaningar.

Stillahavsöar kan satsa på vågkraft

Vågornas kraft är knappast något nytt för de 20 önationer som finns spridda i ett enormt område i Stilla Havet. Men först nu har experter slagit fast att vågkraft kan utgöra ett grönt och ekonomiskt fungerande alternativ i regionen.

Radar – Veckan i bild

**Syre ger dig veckans
nyhetshändelser i bilder.**

Zoom

Våldsdåd stryper debatten i Bangladesh

Mängder av författare och aktivister har fallit offer för den våldsvåg som på senare tid har skakat Bangladesh. Ett av offren var den populära bloggaren Avijit Roy, som högs ihjäl i samband med att han besökte sitt hemland.

”Myndigheterna måste se till att de skyldiga ställs till svars, men också göra mer för att skydda dem som är hotade. Varje vecka får vi desperata vädjanden från människor som blivit hotade och rädda att de ska förlora livet om de blir kvar i Bangladesh.”

Bloggaren och aktivisten Maruf Rosul har dödshotats av religiösa extremister.

Foto: Frida Panoussis

Blanda olja och salt i en burk för egen skrub.

Energi – Syre tipsar

Salt + kokosolja + olivolja + lavendel = skrub

Sommarbrännan börjar blekna och höstens kyla och vindar smeker huden. Då kan det passa att slänga in några potäter på en saltbädd i ugnen. Låt dem vara där i någon timme på cirka 200 grader. Ät som tillbehör eller som tilltugg med förslagsvis vitlökssmör eller tapenade. Använd sedan det överblivna saltet till nedanstående skrub. Perfekt att rengöra sig med och samtidigt återfukta huden.

Energi – Recension

Inspiration till långsamt mode

I boken *Slow fashion - din guide till smart och hållbart mode* får vi möta flera plagg som har en historia och får fortsätta att betyda något. En kofta med minnen av en älskad katt, ett par shorts för en tia på Röda korsets secondhand, ett par kängor som fick leva livet. Men framför allt är *Slow fashion* en handbok i klädval och klädvård för den som inte vill bidra till miljömässigt och socialt ohållbar modehets.

Glöd – Peter Bodach Söderström

En oväntad effekt av Trump

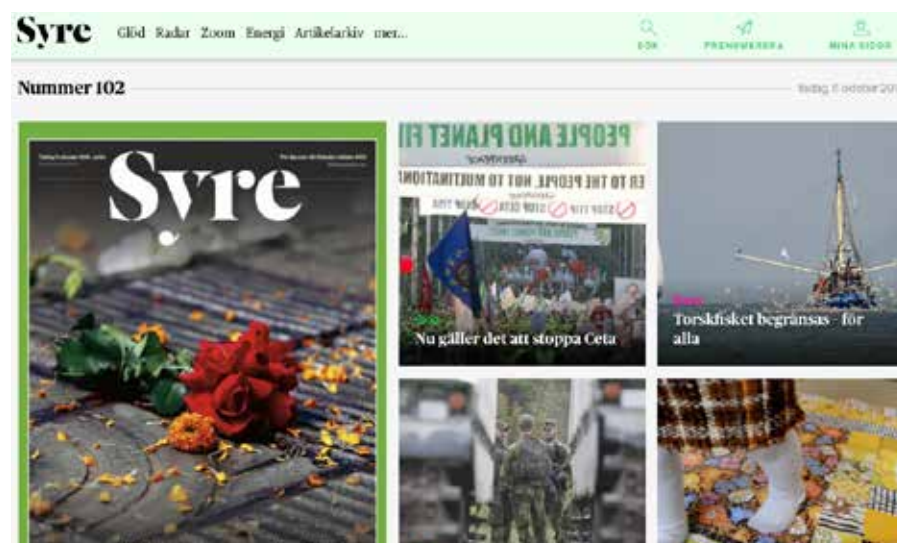
”Säga vad man vill om Donald Trump, men han har lyckats med en sak. Han har fått oss att glömma att Hillary Clinton är en kvinna.”

Peter Bodach Söderström
fristående skribent, samhällsdebattör och
gästkrönikör i Syre

Så här läser du tisdagstidningen

Du läser alla artiklar som puffas för på detta uppslag på tidningensyre.se/nummer.

Som prenumerant ska du ha fått ett mejl av oss i tisdags kväll. Om du inte fick ett mejl med länk för att skapa logg-in trots att du är prenumerant kan det bero på någon av följande saker:

- Det har filtrerats till din skräpkorg. Kolla om det ligger där och markera att liknande framtida mejl inte ska hanteras som spam.
- Vi har inte din mejladress eller den mejladress vi har är fel. Mejla dina uppgifter till: prenumeration@tidningensyre.se så fixar vi det.

Du skapar som prenumerant ett konto genom att gå in på <http://tidningensyre.se/lostpassword>. Fyll i din e-postadress så får du, om adressen finns i vårt register, ett mejl där du bekräftar det nya kontot. Fungerar inte det - se punkten ovan.

Glöd - Unni Drougge

Kulturen tystar sig själv

”H ur skyddar staten kulturskaparna?” Detta var frågeställningen för en debattkväll på Kulturhuset förra hösten, anordnad av KRO, Svenska PEN och Författarförbundet. Anledningen var de ökade hot och trakasserier mot Sveriges kulturutövare som arrangörerna tyckte sig ha märkt, och oron gällde främst dem som ägnade sig åt kontroversiellt och samhällskritiskt skapande.

Samma vecka och under samma tak utsattes Makode Linde för ett statligt ingripande mot sin konstnärliga frihet. Men hotet som målades upp denna kväll ansågs främst orsakat av ultrahögerns frammarsch. Kulturministern var på plats och utlovade en kartläggning av det tilltagande högerextrema hotet mot kulturutövarna. I panelen rådde full enighet, förutom vid ett tillfälle då nån råkade nämna Köpenhamnsattentaten. Ordningen återställdes dock när en av panelmedlemmarna klargjorde att det var sluttjat om Vilks.

I år kunde så Myndigheten för kulturanalys presentera sin undersökning, *Hotad kultur?*, som röststarka kulturdebattörer flitigt refererat till denna höst. Hälften av Sveriges kulturskapare utsätts för hot! Merparten av hoten kommer från rasister och högerextremister!

Som kulturutövare behöver man alltså inte teckna Muhammedkarikatyror för att leva farligt i Sverige. Nyfiken på min egen och mina kollegors riskfyllda yrkesutövning kollar jag igenom den hårt lanserade enkäten. Men bortsett från att svarsfrekvensen är ganska låg (46 procent av medlemmarna i Författarförbundet och KRO/KRI), har jag problem med att få syn på den verkliga hotbilden.

Också myndigheten som utfört studien har fått reservera sig för metodologiska brister och svårigheter att dra några långtgående slutsatser. Hela undersökningen bygger på subjektiva uppfattningar av vad som är ett hot och varifrån det kommer. Ett hot kan lika gärna vara påhopp i digitala forum som våld, stöld och skadegörelse. Det är också via internet de flesta upplevt sig hotade, och hoten upplevdes oftast komma från extremhögern. Dessutom kände sig även de som aldrig upplevt sig ho-

tade trots det lika oroade och vidtog försiktighetsåtgärder i lika hög grad som de hotade.

När hotets varningslampor blinkar över varje kulturyttring, varje åsiktsriktning, är det kanske inte så konstigt att Stockholms stadsbibliotek nyligen såg sig nödda att förstärka säkerheten inför en debattkväll om normer inom scenkonsten, där bland annat n-ordet skulle avhandlas. Såväl valet av debattämne som av paneldeltagare hade redan blivit omtvistat i sociala medier. Makode Linde ansågs exempelvis inte vara en värdig representant för de svarta. Hans hudfärg är misstänkt ljus och hans åsikter misstänkt vita. De seriöst svarta avböjde medverkan. Det hela slutade med att debatten ställdes in. Överhuvudtaget tycks en debatt i sig upplevas hotfull om inte samtliga är eniga. Att bli emotsagd kan ju också *upplevas* som ett hot.

Så det enda sättet för staten att skydda yttrandefrihetens kulturutövande spjutspets är väl att avskaffa yttrandefrihetens själva grundval - den öppna debatten. Kanske är det detta som är det riktiga hotet mot kulturen?

Bostadsminister Peter Erikssons förslag om att förbjuda hyresvärdars orimliga krav på hyresgästers ekonomi.

Det skvallerjournalistiska avslöjandet av pseudonymen Elena Ferrante. Lågt!

Unni Drougge
författare och samhällsdebattör
fristående krönikör för Syre